

PKK-niň analizi

Category: Kitapcy, Psihologiýa, Publisistika

написано kitapcy | 23 январа, 2025

PKK-niň analizi PKK-niň ANALIZI

Frans Omar Fanon (1925-1961)...

Fransiýanyň koloniýasy bolan Karib deňzindäki **Martinik adasynda** dünýä indi.

Fransiýada bilim aldy.

Psihiatr bolup Alžire gidende **milli azat-edijilik uruşynyň aktiwisti we ideology** hökmünde öňe saýlandy. Ömrüniň ahyryna çenli «**El Müjahit**» gazetinde makalalar bilen çykyş etdi.

Fanon **Ikinji jahan urşundan soňky kolonializme** garşy halkara azat edijilik göreşleriniň ýeňişli döwründe ýaşady.

Ony kolonializmiň psihologiýasyny derňän **ilkinji teoretikleriň biri** hasaplasa bolar...

Ölüminden birnäçe gün geçenden soň neşir edilen «**Ýer ýüzüniň näletlileri**» kitaby XX asyryň iň täsirli eserleriniň biri boldy. Kitap bütindünýä anti imperialistik hereketiniň şamçyragyna öwrüldi. **Aly Şeriaty**dan başlap **Çe Gewara** ýaly rewolýusioner liderlere ýiti täsirini ýetirdi...

Fanonyň özboluşly aýratynlygy onuň diýdimzorlyk (şiddet – ýagny, gara güýje baýrynmak, zorluk ulanmak, hülgentçilik) boýunça öňe süren pikirleridi. Radikal we barlyşyksyz diýdimzorluk hereketlerini kanunlaşdyrýan we mazamlaýan teoretik hökmünde tanaldy.

Hanna Arendt, Barbara Deming dagylar Fanony ýazgardy:

“ – Diýdimzorluk – syýasaty ysmaz edip taşlamazmy?”

“ – Gazaba ýugrulan ar alma meýline esaslanýan haýsydyr bir pikiri, haýsydyr bir syýasaty kemala getirmek bizi nämä alyp barar?”[/b]

Diňe diýdimzorlugyny däl...

Marksistlerem Fanony kolonializmden azat boluş mümkinçiligini taryhy-ykdysady-jemgyýetçilik baglanyşygyndan goparyp, synpy özenine-kapitalizme göz ýumup, sap «kimlik meselesi» bilen çäklendirip goýmagyny tankyt etdiler...

Mahlasy, Fanon etniki topara we diýdimzorluga baglanmak arkaly «azat boluşyň» mümkindigini öňe sürdi.

Geleliň, Fanonyň bizi gyzyklandyryan tarapyna:

■ **PKK'NIN ÝOLAÝYRDY**

70-nji ýyllar...

PKK **marksist-leninist-maoçy gurama** hökmünde guruldy.

Şol ýyllar Fanonyň adynyň dünýäde undulan wagtydy. Ilkibaşda PKK-niň neşirlerinde Fanonyň ady-eseri geçenokdy. Şol döwür marksistik-leninistik klassyky eserler guramanyň ideologik ramkasyny kesgitleýän ýeke-täk gollanma bolup durýardy.

90-njy ýyllar...

SSSR dargady.

Neoliberalist globalçylyk dünýäni eýeledi.

PKK adyny, baýdagyny, ideologiasyny üýtgetdi.

Bütindünýä banky, Halkara Walýuta fondy (IMF), Bütindünýä Söwda guramasy ýaly halkara **«täze-kolonial»** guramalaryň döreden täze dünýä düzgüni bilen dil tapysdy, bularyň ideologik gegemoniýasyna boýun egdi.

Indi olaryň duşmanlary ortalykdy – ulus döwletleri parçalamak! Neoliberalizmiň etniki topar we ynanç çarçuwasynda medeni köpdürlilige tiňkesini dikip döreden mikromilletçi kimlik syýasaty bu **«gizlin uruşyň»** baş ýörelgesi boldy. Ulus döwletleri bölmek üçin **«biz we keseki»** düşünjesi ýoň boldy.

Zigmunt Bauman aýtmyşlaýyn, “kimliklere garaşly siýaset boş güpürdiden we gazapdan doludy”. [i](Türkiýedäki bugün dowam edýän gödek bölünişigiň düýp sebäbi-de şudur. Ýeri bolýa, bu gürrüň aýry makalanyň temasy.)

Indi synpy çaprazlykdan söz açmaýan PKK Fanon bilenem tanyşdy! Bu tanyşlygy açanam **Iskilipli Sary Hoja (Ysmaýyl Beşikçi)** boldy. Ol **«Döwletara koloniýa Kürdüstan»** (“Devletlerarası Sömürge Kürdistan”) kitabyny 1991-nji ýylda çap etdirdi. Oňa mundan soň **«Kürtleriň Fanony»** diýip başladylar.

Yzysüre... **Mehmet Jan Yüje** ýaly PKK-niň ideologlary **«Özgür Halk»** žurnalynda Fanona salgylanyp başlady.

Neoliberalizmiň diýdimzorluga esaslanýan kimlikçi syýasatlary

Fanony gaýtadan «janlandyrdy». Göýä ezilip-horlanyp, eksplutatirlenip adamçylykdan çykan kürtler diýdimzorluk ýoly bilen öz aslyna gowuşyp we erkinleşip özüni täzedden kemala getirmelidi!

Togsanyňy ýyllarda **Öjalanyň** dilinde diňe şu «argument» bardy. Şol ýyllar olar Jizrede we beýleki ýerlerde turan topalaňlara guramaçylyk etdiler.

Geleliň, şu güne...

■ **HDP-niň ÝOLAÝYRDY**

Bu ýazgynyň maksady teoretik Fanonyň üstünde çekişme döretmek däl.

Ünsüňizi çekmek isleýän zadym şu:

Fanonyň täze adamy döretmäge we diýdimzorliga beren **“messianik”** manylarynyň soňy geldi. Çünki onuň ýyllyzyny togsanyňy ýyllarda ikilenç parladan ýoluň soňy geldi. Neoliberalizm ulus döwletleri ýykyp bilmekden ötri, gaýtam olaryň syýasatda güýçlenmegine getirdi. Bütün dünýäde ulus döwletleriň bitewiliginiň tarapyny tutýanlara häkimiýete gelip başlady.

Soňky otuz ýylda... Arkasyna **täze neoliberal kolonialistleri** alan PKK globallaşma şemalyňa garamazdan üstün çykyp bilmede, häzirem ýeňiş gazanaryn öýdýärmikä?

PKK ýeňilenini boýun alasy gelenok.

Diýdimzorlugy öňe tutýan kimlikçi hereketleriň mundan soň **«täze-täze ýollaryň»** gözlegine çyksalar gowy bolmazmy? Seretseňizlän:

Ortada indi ideologiyadyr maksat diýen zadam ýok, her on-ýigrimi ýyldan syýasy pozisiýasyny üýtgedip dur. Her gezegem diňe **«gan dawasyny»** dowam etdirmekden başga bilýän zatlary ýok!

Kürt doganlarymyz ýa-da HDP söýüjiler terrorçylyga meýil etmegiň Türkiýedäki agzybirlik, demokratiýa we erkinlik ugrundaky umumy halk göreşiniň aýagyna palta salýandygyny görmeýärlermikä?

Häzir köp kontingentli täze dünýä düzgüni gurulýar. **ABŞ-nyň**

başyny çekýän topar PKK-ny aýakçy hökmünde ulanmagy dowam etdirmek isleýär...

Ýolaýyrt şudur:

Ýa kimlikçi diýdimzorluga-terrorçylyga bil baglap, asyl kişiligi ýok edýän **imperializmiň guýrugyna daňylyp**, gulhojaýyn gatnaşygyňy dowam etdirersiňiz...

Ýa-da «doly garaşsyz Türkiýe» şygary astynda hiç kimsäni çetleşdirmezden ýurduň raýaty bilen gujaklaşmaly bolarsyňyz...

Bu HDP-niň hem ýolaýyrdydyr.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 16.02.2021 ý. Publisistika